Prověrka korespondence alias cenzura z doby komunistického Československa po roce 1948 (další pokračování)

(zpracováno podle studie Daniela Povolného z odboru dokumentace ÚDV, další zdroje: www.policie.cz, cz.wikipedia.org)

Prověrku korespondence alias cenzuru v komunistickém Československu prováděla skupina BAa a její oddělen BAa-S/c. Jak jsem již uvedl, některé osoby byly zvláště prověřovány. Jedním z nich byl arcibiskup Beran. Sledována byla jeho korespondence výstřižkových kanceláří, dopisů náboženského obsahu a letáků. Cenzoři se soustředili na zásilky ze Švýcarska a Jugoslávie.

V hledáčku pracovníků uvedeného oddělení byly tiskoviny ze zahraničí. Řada z nich se zadržela. Sledována byla korespondence bývalých příslušníků Wehrmachtu a korespondence rozhlasovým stanicím v zahraničí.

Dne 1. 2. 1950 došlo na reorganizaci orgánů provádějících prověrky. Začalo s uplatňovat fotografování korespondence. Zkvalitnila se kartotéka adresátů a odesilatelů. V hledáčku byly tiskoviny z Jugoslávie a tzv. řetězové dopisy obsahující modlitby za čs. národ. Dopisy obsahovaly hrozby neštěstím, pokud adresát nebude dále modlitby rozesílat.

Využívala se i různá výročí. V roce to bylo výročí narození TGM (7. 3. 1850). Rozesílaly se dopisy s masarykovskými hesly a myšlenkami, výzvami k sabotování práce, nenakupování v národních podnicích a k nevycházení na ulice. Řada dopisů st ímto obsahem byla zadržována s různými vysvětleními nebo bez nich. Některým adresátům bylo zadrženo mnoho dopisů a i peněz vložených do zásilek s odůvodněním, že se jedná o nezákonnou živnost.

Přemíra zadržených dopisů a zpoždění v dodávání upozornily adresáty, že se něco děje a že je pošta zadržována a zkoumána. Bylo nutno změnit techniku prověrek. Zadržení korespondence s snížilo z řádu dnů na řád hodin. To ovšem důvodné podezření neodstranilo.

Kraje měly\ v 50. letech též svá oddělení prověrek korespondence. Existovaly i okrskové inspektoráty. Za měsíc došlo k prověrce u cca 600 kusů dopisů . Byly i namátkové kontroly, počet byl průměrně 900 dopisů na měsíc na jeden referát inspektorátu.

Rok 1951. Původní oddělení BAa - S/c bylo přeměněno na V. sektor StB. Nastaly změny v činnosti. Práce byla specializována, skončily noční služby. Příslušníci StB, kteří četli korespondenci, byli nazýváni "čtenáři". Vypisovaly se sledované poznatky a předávaly dalším pověřeným sektorům StB. Za den se zpracovalo 460 cenzurních záznamů.

Díky takové kontrole se odhalila celá řada případů. Zasílání map a popisů autobusové, železniční a trolejbusové dopravy v ČSR, rozsudky rodinných příslušníků, pašování peněz a finančních machinací. Korespondence prozradila i nelegální emigraci z ČSR na Západ. Zachycovaly s nálady obyvatelstva, náboženské dopisy, výzvy vytváření zásob, komentáře k cenám zboží, zveličování zpráv o zdravotním stavu obyvatelstva a strach z nové války.

Zajímavá byla struktura skupoin pověřených prověrkou korespondence. Jako celek byli

označováni jako "čtenáři", Existovaly vnitřní a i zahraniční skupiny. V takové "čtenářské skupině" pracovali: rozlepovač, zalepovač, vedoucí skupiny, v zahraničních skupinách byli ještě překladatelé. Norma byla 30 přečtených dopisů za hodinu, bylo rozlepeno cca 2000 obálek za směnu a stejný počet byl za směnu zalepen. Vedoucí měl funkci kontrolora. Navíc byli pověřeni zpracovávat kartotéku uprchlíků. Zvláštním úkolem obou skupin bylo zachycení kontaktů mezi emigranty a osobami žijícími v ČSR.

Kromě struktury skupin byl stanoven i časový plán záchytu korespondence a vrácení zpět do oběhu. Nařízení z 1. 6. 1951 stanovilo, že sekretariáty sektorů StB si převezmou záchyty v 10.00 hodin sa ve 14.00 hodin. Ty se vracely zpět buď ve 14.00 hodin anebo v 16. 15 hodin.

Dbalo se též na konspiraci a přísné utajení prověrek korespondece. Stále se stanovovaly metody, které vedly k utajení prováděných prověrek.

Rok 1963 přinesl zrušení obstavovat poštovních zásilek ve vnitrostátním styku na základě nařízení ministra vnitra. Tzv. "výslednost kontroly" byla malá. Nastala nová fáze - zaměřit se na poštovní zásilky zahraničních nepřátelských rozvědek. Vnitrostátní kontrola se vyžadovala jen v nezbytně nutných případech.

Přesto statistika byla hrozivá: (údaje roku 1966):

- kontrola 99 000 000 zásilek,

- toho vnitrostátních zásilek: 40 000 000,

- 293 926 záchytů ,

- 92400 vyřazených zásilek (závadné tiskoviny.

Tento enormní počet kontroly umožňovalo **zařízení Jezero (velká napařovačka k rozlepování obálek) a pneumatický lis k zalepování zásilek. StB tato zařízení používala od roku 1964.** Adresát tak nepoznal, co se s jeho zásilkou dělo. Navíc bylo zakázáno označovat kontrolu zásilek na obálky jakýmkoliv způsobem (výjimkou byly zásilky obsahující peníze ze zahraničí, které bylo nutno na výzvu orgánů směnit v bankách). Pro napařovák se vžil i neoficiální název Parník.

pokračuje